THE SEASONS:

A DESCRIPTIVE POEM,

BY

CÁLIDÁS

IN THE ORIGINAL SANSCRIT.

DER ÄLTESTE INDISCHE DRUCK EINES SANSKRITTEXTES

IN FAKSIMILE MIT EINEM GELEITWORT

NEU HERAUSGEGEBEN

VON

HERMAN KREYENBORG

Sagk Kall Kye

> HANNOVER 1924 ORIENTBUCHHANDLUNG HEINZ LAFAIRE

AT IT AND

2366

D-3166 28 No. 43/25

	HOAL
	'th HL
8961	
	C7
	*******
	8961 22-7- 5a8K

ZUM GELEIT.

IN dem gegenwärtigen Zeitalter der Faksimile-Neudrucke mir seinen vielfach verbesserten und zugleich verbilligten Reproduktionsverfahren, die ermöglichen, selten gewordene wertvolle Werke jeder Art und jedes Umfangesin prachtvollen Neudrucken wieder vorzulegen, schien es mir an der Zeit zu sein, auch den ältesten in Indien hergestellten Sanskritdruck: The Seasons: A descriptive Poem, by Cálidás (Kālidāsa's Rtusamhāra), in the original Sanscrit. Calcutta: MDCCXCII., hunde-tzweiunddreißig Jahre nach seinem ersten Erscheinen in einer guten Faksimile-Neuausgabe wieder allgemein zugänglich zu machen, um so eher, als das genannte Buch einen nur geringen Umfang hat. Vier Gründe waren es vorallem, die michauf diesen Gedanken kommen ließen:

- 1. Der wissenschaftliche Wert des Buches.
- 2. Die große Seltenheit des Werkes.

- Der vorzügliche Erhaltungszustand des mir zugänglichen Original-Exemplars.
- 4. Die Bedeutung dieser ältesten Sanskrit-Inkunabel für die Geschichte der Buchdruckerkunst überhaupt und für die Geschichte des indischen Buchdrucks im besonderen.

Was zunächst den wissenschaftlichen Wert des Buches angeht, so spielt dieses, schon als ältester Druck eines Sanskrit-Textes, und als die von dem "Vater der Indologie" Sir William Jones geschaffene") Erstausgabe von Kālidāsa's Rtusanhāra eine ganz besondere und so bedeutsame Rolle in der Geschichte der indologischen Wissenschaft, daß kein Geringerer als Th. Goldstücker von dem Er-

¹⁾ Vgl. Peter von Bohlen: Ritusanhara, id est Tempestatum cyclus, carmen sanskritum, Kâlidâso adscriptum... (LipsiaeM DCCCXXXX.), l'raefatio, p.V: "Apparuit haec (Editio Calcuttensis) in octava quam dicunt forma, paginis LXII, et typis Bengalicis expressa, sub auspiciis celeberrimi Guilelmi Jones, qui et ipse procul dubio textum ex quatuor codicibus manu scriptis diligenter collatis constituit, jam anno 1792..."

scheinungsjahre der "Seasons" (1792) die neue Ära der Sanskritphilologie datiert hat1). Hinzu kommt, daß P. von Bohlen, der erste europäische Herausgeber des Rtusamhāra, der berühmten Jonesschen Erstausgabe geradezu Manuskriptwert zuerkennt²). Und das tut er mit vollem Recht, da uns nämlich diese Erstausgabe eine Reihe von Lesarten überliefert hat, die wir hisher aus keinem der heute nachweisbaren Rtusamhara-Manuskripte kennen, wohl weil damals WILLIAM Iones Manuskripte des Gedichtes zugänglich waren, die später verlorengegangen und bis auf den heutigen Tag nichtwiederaufgefunden worden sind.

¹⁾ Vgl. E. Windisch: Geschichte der Sanskrit-Philologie und indischen Altertumskunde, Teil i (1917), S. 24: "Jones gehört nicht nur zu den ersten Sammlern von Handschriften..., sondern ist auch der erste Europäer, der einen Sanskrittext, den Rtusamhära in Sanskrittypen herausgegeben hat... Daher datiert Th. Goldstücker in der Einleitung zu seiner Ausgabe von Kumarilas Jaiminīya Nyāyā Māla Vistara die neue Ära der Sanskritphilologie von Sir William Jones Textausgabe des Rtusamhāra an."

²) Vgl. P.von Bohlen: a.a.O., p.V:,,...hoc incunabulum... codicis manuscripti instar aestimendum est."

Dieser gewichtige Umstand mag auch Albrecht Weber Veranlassung gegeben haben, die "Seasons" mit in sein großes Verzeichnis der Sanskrit-Handschriften der Königlichen Bibliothek (der jetzigen Preußischen Staatsbibliothek) Berlin aufzunehmen¹). Schon diese von maßgebender Seite stammenden Zeugnisse über den wissenschaftlichen Wert der Jonesschen Urausgabe des Rtusamhära allein würden hinreichen, einen Neudruck des hochinteressanten kleinen Werkes zu rechtfertigen.

Dabei sind die "Seasons" mit der Zeit zu einer bibliographischen Seltenheit außerordentlichsten Ranges geworden. Schon im Jahre 1840 schreibt P. von Bohlen mit gutem Grunde a.a.O., p.V: "Europam vero hoc incunabulum quod vel in ipsa India iam dudum prorsus evanuit, vix vidit et ubi forte, veluti in Chambersiana codicum collec-

¹⁾ Vgl. Die Handschriften-Verzeichnisse der Königlichen Bibliothek. Hrsg. von dem Kgl. Oberbibliothekar Geh. Regierungs-Rath Dr. PERTZ. Bd. 1: Verzeichnis der Sanskrit-Handschriften von Herrn Dr. Weber (Berlin 1853), Nr. 569.

tione, invenitur" etc. Entsprechend sagt GILDEMEISTER: Bibliothecae sanskritae Specimen (Bonnae ad Rhenum MDCCCXLVII.), p. 70 unter Nr. 251: "Liber sanscritus omnium qui typis exscripti sunt primus isque rarissimus." Nur einem Bruchteil aller Indologen dürfte es bislang vergönnt gewesen sein, ein Original der "Seasons" mit eigenen Augen zu sehen. Selbst P. von Bohlen mußte sich bei der Herstellung seiner schon erwähnten Rtusamhara-Ausgabe mit zwei Abschriften des Originaldruckes in lateinischer Umschrift behelfen, von denen eine, die "fugiente calamo concepta" und "lectu interdum difficillima" war, von der Hand F. Rosens stammte, die andere von A. F. STENZLER: ,literis quidem ut apud Rosenium latinis, sed tam luculenter et distincte expressisut legenti dubium relinquatur nullum"1). Bisher ist mir außer der Preußischen Staatsbibliothek Berlin keine andere öffentliche oder private Bibliothek des In- und Auslandes be-

¹⁾ P. von Bohlen: a. a. O., p. VI-VII.

kanntgeworden, die in ihren Beständen einOriginal-Exemplar der "Seasons" aufzuweisen hätte. Selbst die India Office Library und das British Museum in London, zwei an Orientalia überreiche Bibliotheken, in denen man zu allererst Originaldrucke der ältesten Sanskrit-Inkunabel vermuten sollte, besitzen kein einziges Belegstück; vielmehr ist - wie mir auf meine Anfrage Herr I.W. Thomas, Librarian of India Office Library, mit gewohnter Liebenswürdigkeit unterm 22. Februar 1924 brieflich mitteilte - nur "a copy of it in the possession of this Library, as also in that of the British Museum". Wahrscheinlich ist das Exemplar der Preu-Bischen Staatsbibliothek Berlin das einzige noch vorhandene Belegstück des Originaldruckes, vielleicht ein Unikum, ganz gewiß aber ein Sanskrit-Rarissimum in des Wortes höchster Bedeutung, und daher von unschätzbarem Werte. Alle noch vorhandenen Abschriften gehen wohl ausschließlich auf dieses eine Exemplar zurück, das

am 20. Mai 1842 mit dem Ankauf 1) der berühmten Handschriften-Sammlung des 1803 verstorbenen Sir R. Снамвек in den Besitz der jetzigen Preußischen Staatsbibliothek Berlin überging.

Wer wie der Herausgeber Gelegenheit hatte, sich mit eigenen Augen von dem gegenwärtigen Erhaltungszustand des Berliner Exemplars der "Seasons" zu überzeugen, der wird mit ihm dem gütigen Geschick Dank wissen, das dieses Rarissimum so tadellos durch die Gefahren eines ganzen Jahrhunderts hindurchgerettet hat. Wie wundervoll ist dieses seltene Werkchen erhalten! Als wenn es eben aus der Presse kame! Der ganzen äußeren Ausstattung des auf schönem dauerhaften Papier vornehm gedruckten Buches merkt man es an, daß es der Bibliothek eines Bibliophilen entstammt: Dem prachtvollen

¹) Die Geschichte dieses Ankaufs, in deren langwierigem Verlaufe u.a. WILHELMV. HUMBOLDT eine bedeutende, wenn auch nicht ausschlaggebende Rolle spielte, schildert PERTZ in seinem Vorwort zu dem in Anm. 4 angeführten WEBERSchen Verzeichnisse der Berliner Sanskrit-Handschriften, p. X—XIV.

alten Einbande von grünem Saffian mit reicher Goldpressung an Rändern und Rücken wird es nicht zuletzt mit zu danken sein, daß das kostbare mit Goldschnitt und köstlichem alten Vorsatzpapier ausgestattete Buch so glücklich vor dem Zahn der Zeit bewahrt geblieben ist. Und dem ungewöhnlich vorzüglichen Erhaltungszustande ist es vor allem zuzuschreiben, daß der der Neudruck so gut gelingen konnte.

Die Bedeutung der "Seasons" für die Buchdruckerkunstim allgemeinen und für die Geschichte des indischen Buchdrucksim besonderen ist bis heute nicht genügend gewürdigt worden. Und das ist kein Wunder, denn es fehlen bisher, soweit ich sehe, für eine solche Würdigung alle Unterlagen und die Entstehungsgeschichte der hier verwendeten Bengalī-Typen aufhellenden Vorarbeiten, wie sie W. Kirfel mit seinem vortrefflichen Aufsatz "Die Anfänge des Sanskrit-Druckes in Europa" für die Geschichte des Sanskrit-Buchdruckes mit Nagarī-Typen in Europa (und auch

inIndien)gelieferthat1). Aber auch trotz dieses Mangels an Vorarbeiten hätte man doch diesen ältesten Druck eines Sanskrittextes in Lorck's breitangelegter Geschichte der Buchdruckerkunst gern erwähnt gesehen. Denn letzten Endes bedeuten die "Seasons" als älteste Sanskrit-Inkunabel trotz des großen Zeitabstandes für den Sanskrit-Buchdruck mutatis mutandis dasselbe, was die ältesten Gutenberg-Drucke für den europäischen Buchdruck sind. Eine neue allgemeine Geschichte der Buchdruckerkunstdürfte die "Seasons" nicht mit Stillschweigen übergehen. Und wenn demnächst einmal, was man sehr hoffen möchte, von berufener Feder eine allgemeine Geschichte des Buchdrucks in Asien geschrieben werden wird, dann können die "Seasons" der eingehendsten Berücksichtigung im Rahmen dieses Werkes sicher sein.

Es braucht wohl nicht ausdrücklich erwähnt zu werden, daß es nicht die

¹⁾ Zentralblatt für Bibliothekswesen, Jahrg. 32 (1915), S. 274—280.

Aufgabe dieses allgemein orientierenden Geleitwortes sein kann, auf die Fülle interessanter Einzelheiten des Rein-Typographischen, auf die merkwürdigen Eigenheiten der Orthographie und viele andere bemerkenswerte Besonderheiten der "Seasons" einzugehen. Über alle diese Punkte ließe sich ein kleines Buch schreiben, weshalb deren eingehende Behandlung einer Spezialabhandlung vorbehalten bleiben muß.

Ich möchte meine kurzen Ausführungen nicht schließen, ohne dem Generaldirektor der Preußischen Staatsbibliothek Berlin, Herrn Geheimrat Dr. Fritz Milkau auch an dieser Stelle meinen ganz besonderen Dank dafür auszusprechen, daß er die große Güte hatte, mir das Berliner Exemplar in liberalster Weise für den Neudruck zur Verfügung zu stellen.

Münster in Westf., im August 1924.

HERMAN KREYENBORG.

S E A S O N S:

A

DESCRIPTIVE POEM,

BY

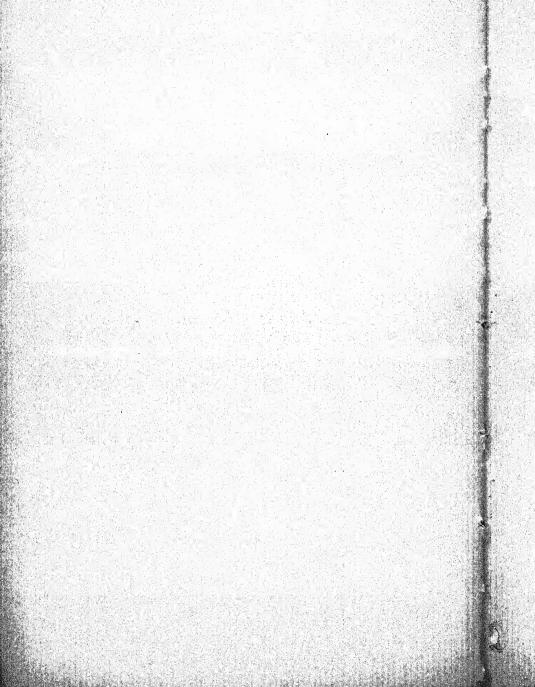
CÁLIDÁS,

INTHE

ORIGINAL SANSCRIT.

CALCUTTA:

M.DCC.XCII.

ADVERTISEMENT.

THIS book is the first ever printed in Sanscrit; and it is by the press alone, that the ancient literature of India can long be preserved: a learner of that most interesting language, who had carefully perufed one of the popular grammars, could hardly begin his course of study with an easier or more elegant work than the Ritusanhara, or Assemblage of Seasons. Every line composed by CALIDAS is exquisitely polished, and every couplet in the following poem exhibits an Indian landscape, always beautiful, fometimes highly coloured, but never beyond nature: four copies of it have been diligently collated; and, where they differed, the clearest and most natural reading has constantly had the preference.

৭ খী খী কৃষায় नयः ॥ প্রচণ্ড সূর্য্যঃ স্পৃহনীয় চন্দ্ৰমাঃ সদা কাছিক্ত বাৰি সঞ্চয়ঃ। দিনান্তৰয্যোহভাপশান্তমশ্যথো নিদাঘকালঃ দম্পাগতঃ প্রিয়ে 11 ১ 11 নিশাঃ শশাষ্ট্র হৃতনীনৰা জয়ঃ হুচিছিচিত্র জনমন্ত্ৰয়ন্দিৰ° । যদিপুকাৰাঃ দৰসঞ্চ চন্দন° শৃঁচৌপ্রিয়েঘাত্তি জনস্য সেব্যতা° ॥ ২ ॥ স্বাদিত° হর্য্যতন° যনোৰ্ম° প্রিমাম্থোগ্রা সবিকল্পিত° মধ্। স্তার্ন্রগী

उ° মদনসাদীপন° শ্তৌনিশীথেন্ভবারী कांधिनः ॥ ७ ॥ निजशितसः मृष्कूनस থলৈঃ দ্বলৈঃ সহাৰ।ভৰণৈঃ সচন্দলৈঃ । শিৰোকহৈঃ স্থানক্ষায়বাসিতঃ হিয়ে। নিদায় শময়ন্ত্ৰিকামিনা 1 8 ম নিভান্ত ৰাহ্মাৰদৰাগলোহিতৈ বিভিন্নিৰা° চৰ 'গৈঃ সনৃপ্ৰৈঃ । পদেপদেহ°স ৰ্তান্কাৰি ভি র্জনদ্যচিত্র° ক্রিয়তেদমন্মর্থ° ॥ ৫ া পয়োধৰাশ্বন্দনপইচৰ্তিতা স্কৰাৰণৌৰা

ৰ্দি তহাৰশেথৰাঃ। নিতৰদেশাশ সহেয মেথলাঃ প্ৰদৰ্ভতেকদ্যমনোনদোৎদৃক° য় ও য় সমূদাতম্বেদচিতাপদহয়োবিম্ চ্যবাসা°সিগ্ৰুণিসা°প্ৰত°। স্থানমূত্ৰৰ° শ্কমূরতন্ত্রনা নিবেশয়ন্তে প্রমদাঃ স্থৌ वनाः ॥ १ ॥ महन्त्नाः वाज्रताः वानितः मरावपिक चन्यधनामि उः । भवलकीका ক্লিগতৈদিহুদৈঃ প্রাধ্যতেদ্প ইবাদ্য মন্মথঃ ম ৮ ম দিতেঘূহর্ম্যেষ্ দিশাস্

যোষিতা পৃথপুনুস্থানি ম্থানিচন্ত্ৰমাঃ । বিলোকা निर्पाष्ट्र उस्पूर्वाप्त निर्माक्त য়েযাতি ছিয়েবপান্থতা° 11 ৯ 11 অসহ্য বাডোদাত ৰেণ্যখনা প্ৰচণ্ডসূৰ্য্যাত্ৰপতা ণিতামহী। নশকাতে দুৰু মণিপুরাসিভিঃ শ্রিয়াবিয়োগানল দ্যুমানসৈঃ ॥ ১০ ॥ য্গাঃ প্ৰভাতপতাপিতাভূশ° তৃষামহত্যা পৰিশুষ্কতালবঃ । বনাব্ৰৰে তোয়মিতিই ধারিতানির ফ্রিভিনান্ত্রনদান্নিভ° নভঃ ॥

১১ ৷৷ সবিভূমৈঃ সন্মিত জিন্ধবীঞ্চিত্তৈ র্বিনাদবত্যো যনসিশ্রদর্গিনা°। অনন্ধ সন্দীৰ্ণন মাশুনৱৰ্ত যথাপুদোষাঃ শাল চাৰত্বশাঃ ৷৷ ১২ ৷৷ ৰবেৰ্ম মূথৈৰাউ তাদিতোভূশ° বিদহামানঃ পথিতখপা° শ্ভিঃ । অবাওমুখোজিন্ধণাতঃ শ্বনশূ थः रंगीययूबम्राउलिनियोपि ॥ ১৩ ।। তৃষামহত্যা হতবিক্মোদ্যমঃ শ্বসন্ খতুৰি বিদাৰিতাননঃ। নহয় দূৰেশি

তান্যুগারিপো বিলোলজিম্ব খলিতাগ্র কে শৰঃ 11 ১ ৪ 11 বিশ্ ষ্কল্বোদাতশীকৰায় দোগভাৰিভি ভাগুমভোভিভাগিতাঃ । পুৰুছত্টোপহতাতলাথিনো নদ্ভিনঃ কেশ ৰিশোশিবিভাতি গ ১৫ গৃংখনানিকল্পৈঃ দবিত্তৰ্য ৰীচিভিঃ ক্লাপিনঃ ক্লান্তশৰীৰ চেত্দঃ । নভোগিন°মন্তিদমীপবর্তিন° কলাপচকেষ্ নিবেশি ভানন গা ১৬ । সূ তদুমূদ্ব° পৰিপাণ্ডুকৰ্ম্ম°সৰঃ থানায়

তপোত্ৰমন্তলৈঃ। পুদীপ্ৰভাদা ৰবিশাভিতা শিতো বৰাছমূখোবিশতীবভূতন° 11 ১ ৭ া বিবন্ধতা তীক্ষ্ডৰাত শ্যালিনা সপন্থ তোয়াৎ সৰদোভিতাৰ্বিতঃ । উৎপ্লুত্য তেক হু বিতদ্য ভোগিনঃ ফণাতগব্ৰদ্য তলে নিষীদাতি ॥ ১৮ ॥ ৰবিশ্ৰভান্তির শিৰোমণি প্ৰভা বিশোল জিল্লা দ্বয়লীচ় মাৰতঃ । খ্যোগি দূৰ্য্যাত্ৰৰ তাৰ্বিতঃ रा नरहिमधूक मन प्रांमनः ॥ ४३ ॥

নমূদ্ তাশেষ মৃণান জালক° বিপন্ন মীন° দু তভীত সাৰস°া পৰস্পৰোৎ গতিন স°হতৈ গতৈঃ কৃত° সৰঃ সাদ্ৰবিমৰ্দ कर्मय° ॥ २० ॥ माखनाना व्यवकु সপ্ট বিদিৰ্গতা লোহিত কিন্তুমূন্থণ । ত্বাদল° বিঃস্ত মদ্রিগছৰ। দাবেষ यान° यरिंघीलन॰ जन॰ ।। २४ ।। भहेउब বনদাহাৎ লুমুশাল্ল প্ৰোহাঃ পৰাধ্পবন বেগাৎ ক্ষিপ্তসংশৃষ্কপর্নাঃ । দিনকৰপৰি

তাপাৎ ক্ষণিভোয়াঃ সমন্তাৎ বিদপ্ততি ত্মমূছৈ ৰীক্ষ্যমানাবনাহাঃ ॥ ২২ ॥ শ্বদিতি বিহণবৰ্গঃ শীৰ্ণপৰ্য যুদ্ধঃ কপ দন ম্প্যাতি ক্লায়মদূর্দি দপ্ত°। ভুমাতি ণবয়যুথঃ সৰ্বতন্ত্ৰোয়মিছন সৰভদ্দ যতিক্ষ' প্ৰোৱৰতামুকুপাৎ ॥ ২৩ ॥ বিক্চনবন্দমূভ স্কুমিন্দ্ৰভাসা পৰ্য পবনবেশো দৰ্বতবেশেত্র^ত । তর্বি**টপ** गैउग्री निधनवाभारतन मिनिमिनिनिवि

मग्री ज्याः भावाकन ॥ २८ ॥ इनाउ পবন বিদ্বঃ পর্ব তান । ° দ্বী ঘূ স্ফুৰ তি পট্ निनापः गृष्ठर°मम्नीष् । पुंमविज्न মধ্যে নম্বর্টিঃ ফণেন ফণমতি ফার্কা॰ भाउनाया मवायिः ॥ २० ॥ वश्यव ইবডাতঃ শাল্মনীনা বনেষ্ সফুৰতি कनक्लोबः कांधेल वृष् याना १ विनेज দ্ৰশাথা দুংগতত্যাশৃবৃক্ষাৎ ভুমতি পবন ধূতঃ সর্বতোমি র্বনারে ॥ ২৬ ॥ গড

গাব্য মুণোন্দ্রা বিহ্নদন্তপ্রদেহাঃ সূহদইৰ সমেতাঃ শত্তাব° বিহায় । খতবহ পৰিথেদা দাশ্নিগত্যকক্ষণ বিপ্লপূলিন দেশা বিশ্বামাশ্রতে ॥ ২৭ ॥ কমৰ ব্ৰুচিতামুঃ পাৰ্চনাযোদৰ্ম্যাঃ সূথসলিল নিষেকঃসেব্যচন্দ্রা°শ্তানঃ । ব্রত্তত্তবনি দাঘঃ কামিনীজিঃ সমেতো নিশিস্নলিত गीरिज रंगा भ्राम्राथन ॥ २४ ॥ रेजि শালিদাস হ'তা হতস°হাৰে কাৰ্যে শ্ৰীষ্

र्यानां नगरा १० ॥ * १०॥ দৰ্শাকৰাশ্বোধৰ মন্তুদম্ভৰ শুডিৎপতাকো হশনিশব্মর্দ্র: । সমাণতোরাজবদূরত হানি ঘ্নগামঃ কামিজনপ্রিয়ঃ প্রিয়ে গ্ ১ 11 দিতার দীলোৎপদ পত্র কারিভিঃ হুচিৎ শ্ৰতিমান্ত্ৰন ৰাগসন্থিতঃ । হুচিৎ সার্ভ প্রদান্তনপুলিঃ সমাচিত° বোম ঘলৈঃ সমন্ততঃ ॥ ২ ॥ তৃষাদলৈ শাতক পক্ষিণা॰ দলৈঃ প্রয়াচিতা দ্বোয়

ভৰাবলম্বি: ৷ প্ৰান্তিমন্দ • নববাৰি বৰ্ষিণো বলাহকাঃ শ্ৰোক্ত মলোহৰ স্থলাঃ । । । বলাহকা শাশনি শব্দ ভূষণাঃ স্ৰেন্দ্ৰ চাপ° দৰ্বতম্বতি দৰ্শণ° । সূতীক বাৰা প্রনোর্থায়কা স্থদন্তি চেডোডি বৰা° প্ৰাদিনা° 1/ ৪ 1/ প্ৰতিন্ন বৈদুৰ্ঘ্য নিভৈ মুশাইু ৰৈঃ সমাচিতা শ্ৰোহ্যিত ক'দলী দলৈঃ। বিভাতি কণ্টেবৰ ৰম্ ভূষিতা বৰাপদে বহ্ছিতি ৰিন্দ্ৰ গোপকৈঃ

৷৷ ৫ ৷৷ সদামনোক্ত° স্বতোৎসবোৎ দূক° বিক্নিবিশ্বীর্ব কলাদশোভিত্ত° 1 সবিভ্যা দিগদ চ্য়না দল° প্ৰ্যুক্ত্তা° म्प्यम् विद्नाः ॥ ७ ॥ उपाउप्रजाः পৰিতশুষ্ঠ শ্ৰুমানপুৰুছবেটাঃ স্পিলৰণি র্ম লৈঃ । স্থিমঃ প্রকাষা ইবজাত নিভ্রাঃ প্ৰান্তিনদা সম্বৰিত পয়োনিষি ॥ १ ।। তৃণােচামেঃ কর্মম কোমলাজকুরে লিঃ उानिनीलिङ् विनी यूथक्केटः । वनानि

ৰম্যানি হৰণ্ডিমানস বিভূষিতান্যুদাত পল্বদুমৈঃ ৷৷ ৮ ৷৷ বিলোল নেত্রোৎপন শোভিতাননৈ মৃ টাঃ সম্যাদ্পজাত সা ইলৈঃ । স্যাচিত। সৈক্তিনী বনস্থলী সমৃৎদূরত্ব° প্রকরোতিচেত্তদঃ 11 ১ 11 শ্তীক্ষ্তৈ ৰসতা° পয়োম্চা° ঘনাঃ কাৰা বৃত্তশৰ্ব ৰীয়দি। তড়িৎপুঁভা দৰ্শিত মাৰ্গভূময়ঃ) প্ৰ্যান্তিৰাণা দভিদাৰিকঃ বিয়ঃ ৷ ১০ ৷৷ পয়োধৰৈভীম গভাৰ

নিঃদ্বলৈ ইন্ডিকডেডিড চেত্ৰদোভূশ° া কৃতাপৰাবাদদি ঘোষিতঃপ্ৰিয়ান পৰিয় অত্তে শায়দেশিৰত্তৰ ।। ১১ ।। বিশো চলেন্দীবৰ বাৰিবিন্দৃতি ৰ্ণিষিক্তবিয়াগৰ চাৰণল্বাঃ । নিৰন্থমান্যা ত্ৰাানূলেপ দাঃ ন্তিবানিৰাশাঃ পুমদাঃপুৰাদিনা° ম ১২ ম বিশান্তৰ° কচিৰত্ৰ মুণাহিত° ভূ ত্তপ্ৰেক্ত গতিশ্ৰদৰ্শিত°। সদাইদৈৰ্ভেক मरेनर्विलाविउ° प्रेचार्जिनशे ग्रिथे°म

বোদক গা ১৩ গা প্রফলপ্রাণ নলিনীণ সমৃৎসূকাণ বিহায়ভূপিঃশৃতিচাৰণনিদ্বনাঃ । পত্রিমূচাঃ শিম্মিনা° পুনৃত্যতা°কলাপ চকেব্ নবোৎগনাশয়া ॥ ১৪ ॥ বন দ্বিপানা° নবভায়দম্বলৈ মাদান্বিভানা° न्दन उा॰ मृष्य्र्य् थः । क्लोन प्रमा विस লোৎপনপ্ৰভাঃ সভ্পযূথে ৰ্ম দবাৰিভিশ্বি তাঃ । ১৫ ।। সভোয়নমা মূদচ্ছিতে। পুনাঃ সমাচিতাঃ প্রশ্ববৈশঃসময়তঃ । প্রবৃ

ব্ৰণ্ট্যেঃশিথিজিঃ সমাদলাঃসমূৎসূক্র° অন্মন্তিভূবৰাঃ ॥ ১৬ ॥ প্ৰফুলস্থা র্ড নন পিকেওকান প্রকল্পয়° দুৎ দদ্যারি বাশিতঃ । সশীকৰাম্ভোৰ্যৰ সদশীতলঃ সমীৰণঃ ক°নকৰোতিসোৎস্ক° 11 ১৭ 11 শিৰোৰণ্টঃ শ্ৰোণিডটাব দাম্বভিঃকৃতাব ত'দেঃ দদ্মৈঃস্ণাইভিঃ। দ্দৈঃসহাৰৈ ৰ্ব দলৈঃ সশীধৃতিঃ দ্বিয়োৰতি° সম্বনয়ৱি कामना ।। १४ ॥ वहितु वर्ष उनमि

ভারি গ্রায়রি নৃত্যন্তি সমাশ্রুমন্তি। নদ্যো ঘৰামত গতাবৰাতাঃ ব্ৰিয়াবিহীৰাঃ শিথি নংপ্লবগাঃ ৷৷ ১৯ ৷৷ ততিল্লতাঃ শক্ষানু ৰ্বিভূষিতাঃ পয়োধৰান্তোয় ভৰাবনম্বিনঃ । স্থ্রিমুখকাঞ্চী মণিদত্তলোছলা হৰন্তিচেতো य्गंनं श्रेवानिना ।। २०॥ यानाः कप्रस्व কেশৰ কেত্ৰকীনা মাঘোজিতাঃ শিৰ্দ্দ বিভুতি যোচিতোদ্য । কাঁ। রেন্ডু কদভ দু,মমন্ত্রীভিঃ শ্রোত্রান্ কুলৰচিতা নবত°

লকা । ১১ । কালাগুৰ পুত্ৰচন্দ্ৰ চাৰ্বাদ্যঃ পুদ্লাবত সমূৰতা কৃতকেশ পাশাঃ । শুহার্বনি° ড্লম্চা° হার্বও° द्रेरमाख नपाग्रं गृबग्रा न्विमान मार्गः ॥ २२ ॥ मतनयमननीत कद्वेष खाग्रनेख र्म ह्यदन विश्रुंख र्यन्ययनः° চলব্রিঃ । অপ্রতামিবচেত্ত স্থোয়াদেঃ সে দ্ৰচাপৈঃ পথিক জন বৰ্ধনাং ভাইয়োগ হুতানা° ॥২৩ ॥ মূদিতইবকদ্ধৈ জাত

প্রৈঃসমন্তাৎ পরনচলিত্রশাথেঃ শাছিভি র্বৃত্যতীব । হদিত্তমিববিধত্তে দূচিভিঃ (कउरोना॰ नवमनिनिस्का हानुजाला বনান্তঃ 1/ ২৪ 1/ শিৰসিবদ্দন্মালা° মানতীভিঃসমেত্তা° নদ্যমিত্তনৱপূদ্ধৈ যূ-थिकामहोलमः । विकठनवकप्रसः कर्नभृ ৰ°বঠুনা° ৰচ্যতিজনদৌঘঃ কান্তবংকান এষঃ ॥ ২৫ ॥ দ্বতিদ্বত্যাগ্ৰৈ ৰুন্ত হাৰযাম্ব প্ৰতন্দিত দ্কুলা ন্যায়তৈঃশ্ৰো

শিবিষ্ণিঃ । নবজনকাদেকা দুৱতা°ৰোয ৰাজ্ঞ° ক্ৰিবলিবলিওশোভা° মধ্যদেশৈশু नायाः ॥ २७ ॥ नवजनकारमका ही ততামাদ্ধানঃ সদ্য ভ্ৰবতাৰা° নায কঃপাদশানা°। জনিওসুৰভিগন্ধঃ কেওকী না°ৰজোভিৰপ হৰতিনভদ্মান প্ৰোষ্টিতা দামেনা°দি ॥ ২৭ ॥ জনভৰনমিতানা মাশ্ৰ্য়ো ২ স্মাক্ষ্ট্ৰেৰ্য়যিতি জলসেকৈ ন্তোমদান্তোমন্মাঃ । অতিশ্মপৰস্বাভি

শুর্মিবারেঃশিথাভিঃ সমুপত্রনিততাপ भाषप्रदीविवग्रः ॥ २४ ॥ वन्रावियारी য়োযোষিতা°চিতহাৰী তৰ'বিদ্বপ্ৰতানা° বাহবোদির্হি কারঃ। জনদেশময়এর প্রা শিনাণ্যাণভূতো দিশততবহিতানি প্রায় দোবাহ্মিতানি ॥ ২৯ ॥ ইতি কালিদান रू जारू उन्धार वर्षा वर्षा ना मया थे। ।। কাশাণ্শকাবিকচ পদ্মেনোদ্ভবক্তা সো गारह°म्बन्उ नृश्वनार्वया। यात्रङ्गानि

শদিতা দত্যাত্ৰিয় হ্ৰাপ্তাশৰনবৰ্চূ ৰিষ बगुब्ना ॥ ३ ॥ क्लिग्ईिनिनिव দৌষিতিশাৰজন্যে হণ্টদৰ্জনাদিদাৰিতাণ কুমুদৈঃ সৰা°দি । সপ্তদ্দিঃ মস্য ভাৰ নতৈর্বদান্তাঃ শ্রীকৃতান্যপবদা দিচমাদ তীভিঃ ৷৷ ২ ৷৷ চঞ্চশ্মনোজ্ঞদফৰী ৰস নাকুলাগাঃ পর্যান্ত সংশ্বিত সিতাওজ্ঞণ° জিহাৰাঃ । নদ্যোবিশানপুলিলে। ৰুণিএই বিষা মন্দ পুথাত্তিপুমদাঃ নমদাইবাদ্য

॥ ৩ ॥ ব্যোমগ্রন্ডিদ্রত শব্দিয়্শালগৌ ৰৈ ব্যক্তামূ ভিৰ্বঘৃত্য়া শতশংশুয়াতৈঃ া উৎপ্ৰেক্ষ্যতেপৰন কোচলিঃপয়োদৈ ৰা তেবচামৰশতৈ ৰভিবীত্যমানঃ ॥ ৪ ॥ তিরাপ্তনশ্রচয়কাত্তি নতোমনোজ্ঞ করুক প্ৰৰজনা ৰুণিডাচভূমিঃ ৷ বশুণাগৰক ন্মা বৃতভূমিভাগা উৎকণ্ট য়ান্তিন্মনো ভবিক্সাযূনঃ ।। ৫ ।। মন্যানিলাদলিত চাৰ'বিশালশাথঃ প্ৰোদামপ্ৰয় কোমৰ

পল্লবাপিঃ । মত্তদিৰেফপৰিণতৈ মধুপুদেক শ্বিত° বিদাৰ্মতি কদ্যুদকো বিদাৰঃ 11 ও ম তাৰাণাশুচ্ৰ ভূষণমূহহত্তী মেঘো পৰোষপৰিমৃক্ত শশাহ্বকু। 1 জ্যোৎদা দূকুলমমন ও ৰজনী দ্বানাবৃদ্ধি প্ৰয়াত্য न्मिन व्याप्तवना ॥ १ ॥ कांबधवा ননবিঘট্টিত বীচিমালাঃ কাদ্যুসাৰস সূল। সূলতীৰদেশাঃ। সূৰ্ববিহ°সবিৰুতঃ পৰিতো জনস্য প্ৰীতি° মনোজ ক্মনা

रुनिजान्त्रमाः ॥ ४ ॥ निजान्मदा হুদ্মহাৰি মৰীচিমালঃ প্ৰসাদকঃশিশিৰ गीत्व वाबिवर्सी । भेजूर्विरयोगीविष्णिः শৰক্ষতানা° চন্দ্ৰোদহত্যনূদিন° তনুমঞ্চ দানা ।। ১ ।। আকম্মন্তলভৰ। নতশালি জালানানর্য়ন্দরেকান্ দদ্মাবন্যান্ । ४९ ख्ल्रभञ्ज्यना॰ निनिः विर्वत्यूमा॰ यत्। यात्राप्राप्ति श्रेमच निचनान् ।। ১० । সোনাদহ°দমিথুনৈৰপশোভিতানি ৰছা

নিফুলকমণেৎ পনভূষিতানি । মন্দ্ৰবাৰ শবনো লাভবীতিমানা ন্যুৎকস্কান্তিহৃদয়° সহসাসবাপদ। । ১১।। বহুপ্রব্রলভি দো তলদোদৰেষ্ সৌদাযিনী স্কুৰতি नामाविग्रश्नेजाका । वृत्रतिभक्षभवति र्नन তোকাকাঃ পশ্যান্তি নোন্ত ম্থা গগণণ মঘূৰাঃ 11 ১২ 11 নৃত্যপ্ৰয়োগ ৰছিতান্ শিথিণোবিহায় হ°দান্পৈতিযদলো মধ্ বশূগীতান্। তাম্পাকদমনটজার্ত্নসর্জ

নীপানুদপ্তদা ন্যাতা সদ্যোদাযশুঃ ग ४० ॥ लिखानिकालम्यगढ यताह ৰাণি স্বন্ধ্যিতজ্ঞাণ প্ৰতিনাদিতাণি। भग्रिजभाषित्रभागि नग्राति । भाष কণ্মন্ত্রপুরনানিমনাপিন পূণনাপা ১৪ ।। कृतांव - नेपास्यूमानि य्थरिं वृत्त उ९ সপ্যাদ্ধিক শতিৰভাম্পেতঃ। সোৎকাণ কৰোতিবনিতা° প্ৰনঃপ্ৰভাতে প্ৰাত্তলয় তহিনাম্ বন্দ্যাশা । ১৫ ।। সম্ন

শালিদিচযাৰ্ত ভূতলাদি সৃষ্ দ্বিত পুচ্ৰ গোলনশোভিতানি হ'সেশ্সাৰসমূলৈঃ প্ৰতিনাদিতানি দীয়ান্তৰাণিজনয়ন্তিজন প্রমোদ° ম ১৬ ম হ°দৈর্জি তাস্লালতা গতিৰপনানামশ্লেৰ ছৈ বিক্লিতৈৰ্মু খচন্দ্ৰ कान्तिः । नीलार्शल म्हिनानि विला চনানি জ্বাহিত্যাশ্দৰিতাণ্ডন্ভিম্বৰজৈঃ ।। ১৭ ।। শ্যামালতাঃ নদ্মভাৰ বত্ত্ বালাঃ দ্বীশাণ্ছৰট্টিষ্টভূষণ বাৎকোট্টিণ ৷

দ্যাবতাসবিশদ শিত্তবক্তকার্ত্তি সাশো ক্ৰুব্ৰভিতা নবমানতীত ।। ১৮ ॥ কেশা হিতার ঘণনীল বিদক্ষিতাণ্রা নাপূৰমান্ত বনিতা দৰমানতাভিঃ । ৰূপে ঘূচপুচন कांखनमञ्जलघु नीलांशनानि विविधानि নিবেশয়টে ॥ ১ ১ ॥ হাৰিঃসচন্দনৰলৈঃ ন্থনমন্ত্ৰণাদি শ্ৰোণতিটপ্যবিপ্ৰ° ৰস্বা रुगोरीः । गामाय्ज °रन किन मिं उन्ने रिक्ष नार्णः अश्वयनामा विज्वस्ति। २०११

ন্ধূ টকুমুদচিতানা° ৰাতহ°দাশ্ৰিভানা° মৰক্ত মণিভাসা বাৰিণা ভূষিতানা°। শ্যিমতি শ্যৰূপা কোমতোঘাশ্যান†° বহু বিশ্বমেঘ শ্বন্দ্ৰবাৰাবকীৰ্ণ গ্ৰহ η দিবদ কৰমমূহৈ বেধ্যিমান° প্ৰভাৱে বৰঘূবতি মূথাভ° পঞ্চত° শোভতেদ্য ৷ কুম্দমনিগতেন্ত° শীযতেচন্দ্ৰবিম্বে ইদিত यिरवर्तृनां^० द्रांषित्ववृत्रित्यम् ॥ २२ ॥ শৰদিক্যুদসদা ছায়ৰোৱাণ্টিশীতা বিগত

অলদহন্দা দিয়িভাগামলোজাঃ । বিগত কণ্চমন্ড শালিপ্ভাঠৰিতী বিমলকিৰা চন্দ্ৰ ব্যাম তাৰা বিচিত্ৰ । ২৩ গ অসিত ন্যান লক্ষ্যাঁ° নুফ্যিত্ত্বোৎ পলেষ্ ক্রণিত কনক কাঞ্চি° মত হ°দ দুনেঘু। অধৰ ৰ'চিৰ শোডা° বহুজীবে প্ৰিয়ায়াঃ পথিক্ডনইদান্ণি ৰোদিতিপ্ৰান্ততিঃ গ্ ২৪ 11 দ্বীণা°নিধায়বদনে ঘূ শশাঞ্চিচ্ছাী° হাস্যেবিশ্ছবদনে সমৃদাকৰশ্ৰী ৷ বহু ক

কান্তিমমৰেষ্ মনোহৰেষ্ স্থাদিপুয়াতিস্ভাগ শৰদাগমশুঃ ॥ ২৫ ॥ বিকচকমলবক্ত্ৰা ফুলনীলোৎ পৰাক্ষী সংস্মিত নৱকাশা वामिनां निश्वामा । सप्प किवशमा কামিনীবোমদাদ্য প্ৰতিদিশতশৰদশ্যেত সাঁ° শুতিমশ্ৰাা° । ১৬ । ইতি কালি দাস ক্তাব্তস°হাৰে শ্ৰদ্ৰণী ॥ * ॥ দবশ্বলৈশিমশন্য ৰম্যঃপুফুল্লাব্ৰঃ পাৰ পৃষ্ণানিঃ । বিনীনপদ্মঃ প্রুপত্তহারে।

হেমন্তকালঃ সম্পাণতোয় । ১ ৷ মনে ररेव गुन्मन बागातीरिक खवा बमात्मन्द्र नि তৈশ্হাৰৈঃ ।বিলাসিনীনা°দ্যনশালিনীনা° नान कियतः सनगणनानि ॥ २ ॥ नवाध যুশেষ্ বিনাসিনীনা প্ৰান্তিসগ বন যাপদানি 1 নিতমবিমেষ্ নব°দুকূল° তার° শূকণীন প্যোধৰেঘূ মৃ ও মৃ কাঞ্চীটুলৈঃ কাঞ্চনৰস চিত্ৰৈন ভূষ্যায় প্ৰমদানি অসান্ । ননূপুৰৈহৰ্ণন ৰ'ত°তজ্ঞি পাদায়, জ

ন্য হু তকা বিভান্তি ॥ ৪ ॥ গাত্রা নিকানী যক্চিই তানি সপত্ৰদেখানি মৃথায় তানি । শিৰা°দিকালা গ্ৰুকুপিতালি সৰ্বন্তি বায়্য দূৰভোৎদবায ।। ৫ ।। ৰতিশ্ৰম ক্লান্ত বিশাস্থাতাঃ প্ৰাস্তাতিহৰ্ষণ স্থাদযে তৰশ্যঃ । হদান্তিনে হৈর্দ্ধ শনাগ্রভিন্নান প্ৰতিন্নৰাগান বঁৰানবেক্ষ্য গ্ৰহণান বঁৰানবেক্ষ্য গ্ৰহণান দ্বনোৰুদ্ৰভাগশোভা মাদাদ্যভণীড়ৰ তাতথেদঃ । তৃণাগ্রনীয়ে ন্তরিনিঃ পউছি ৰাহন্তীবোষদিশতিকালঃ ৷৷ ৭ ৷৷ পুভূ ত ণালিশুচয়ৈ শিতানি মৃণান্দনা মৃথাবভূ ষিতানি । মনেহৰ গ্রৌকবিলা সিত নি শীমান্তৰাগুৎদ্ৰুঘান্তিতেও গ্ৰহণ বুহু ল্পনীলেণেল শোভিতানি শ্ৰাৰি কাদ্য विचिह्निजानि । यैमनरजायानि मोर्गवनानि সৰা সৈচেতা সি হৰৱিশ্°সা । ১ 11 পাক° ব্ৰত্তী হিমপাত শাতৈ ৰাষ্ট্ৰমানা নতত°মৰাছিঃ। প্ৰিয়ে প্ৰিয়ঞ্চাঃ প্ৰিয়বিশ্ৰ

যুক্তা বিপাস্থতা° য়াতিবিলা দিনীৰ 11 ১০ গ্ পুলাদবামোদ দুগরিবক্তো দিঃ শ্বাদবাতেঃ দূৰভীকৃতারিঃ ৷ প্ৰন্নৰানিব্যান্ত সঙ্গাঘী শেতেজনঃ কামশৰান্তিয়ং ৷৷ ১১ ১ দরজদৈর্দরবিঘাতচিত্রেঃ স্থলৈশু পাগ্যাকৃতাভিলেথৈঃ। সংস্চাতেনির্দয মঙ্গলানা° ৰভোপভোগোনৰয়ৌবনানা° ম ১২ ।। কাচিছি ভূষ্যাতি দর্পণযুক্ত হন্ত। বাশাতপেঘুবনিতা বদনাৰবিন্দ° ৷ দত্তকদ°

প্ৰিয়ত্তমেন নিগতিসাৰ° দ্বাগ্ৰভিন্ন মপ কৃব্য নিৰীক্ষাতেচ। ১৩। বিশাঃপ্ৰাম দূৰতশ্যভিন্দেহা ৰাত্ৰিশ্তাগৰবিপাটন নেত্রযুশাঃ । শয়্যান্তবেঘূ ললিতালককেশ পাশা নিদ্ৰাণ্ঠ্ৰযান্তিদিননাথকৰাভিত্তপ্ত' η δ 8 η নিৰ্মাণ্যদাম পৰিভূক্তমশোজ গহু॰ মূৰ্ব্বো পনীয় ঘননীন শিৰোৰহা ষ্টাঃ । পীনোহতদ্যন ভৰানতগাত্ৰ মৃদ্ধঃ मर्विडित्मबन्नायमेबाइक्गाः ॥ ४० ॥

बना शिरा भेरिकुक यत का गांव ° इसं । वि তাবিৰচিতাৰ্ধৰ চাৰ্খশাভা । দৰ্পাসক॰ পৰিদ্যাতিদ্ৰত° দতাপী ব্যালম্ভিনী বিলুলি তালকদফিতাকী ॥ ১৬ ॥ অন্যাশিৰ দ্ৰতকেলি পৰিশ্ৰমোথেদ°গতাঃ পুশি থিনীকৃতগাত্রয়ম্বঃ । সংগীতামানবিপ্লো ৰ'পঘোৰৰাৰ্ত্তা অভ্যন্ত্ৰন'বিদৰ্বতিপ্ৰমদাঃ म्रांगाण ॥ ४ ॥ वस्रांग वयनीरया মোষিতা° চিত্তহাৰী পৰিশত বংশোণি

ব্যাদল গ্রামদীমঃ। বিনিপতিত তুচাৰঃ কৌষ্ণনাদোপগতি উপদিশতসূৰ্থ° বঃকান থঘোতিৰমাঃ মু ১৮ মু ইতি কালিদাস কৃতাত্তদ°হাৰে হেমন্ত বৰ্ণন। 11 * 11 প্রবৃচশাণি প্রচ্যার্তক্তিত ণিদ্রোখ্যিত ক্রৌঞ্চনিদাদশোভিত । প্রযোদহেত্র°পুর দাজনপ্ৰিয় বৰোৰকান পিশিৰাছয় পৃণ্ । ১ । নিৰুদ্ধবাতা ঘৰমন্দিৰোদৰ° খতা শনোভানুমতোগভন্তযঃ । গুৰুণিবাসাণ

भावनाः भएपोवनाः प्रपादिकालम् उनम् দেব্যতা° ম ২ ম নচন্দ্ৰণতন্মৰীচিশাত न॰ नश्यार् পृष्णावित्यु मृक्षव । नवाग्रवः শান্তভাৰশীতলা **অনুস্যাচিত্ত**° ৰুমুমন্তি দাশ্ৰত° ॥ ৩ ॥ ত্ৰহাৰস°ঘাত দিপাত শীতৰাঃ শশাপিকভাভিঃ শিশিৰীকৃতাঃ পূনঃ। বিপাপ্তভাৰাগণচাৰস্কুষণা জনস্য দেবাদ ভৰত্তিৰাত্ৰয়ঃ ৷৷ ৪ ৷৷৷ গৃহীততাম্পূদ বিলেপনসূতঃ প্সাসবাযোদিতবক্তুপঞ্জাঃ

। পুকামকালাগ্ৰুকুপবাদিত° বিশব্তিশয়া। গৃহমুৎসূকাঃ দ্বিয়ঃ ম্ ৫ ম্ ক্তাগৰাধান্ বংশোবিভর্জিভান্ সরেপথূন্সাইসমন্দ চেত্তদঃ ৷ নিৰীক্ষ্যভৰ্তৃন্দূৰতাভিনাদিনঃ ন্ত্ৰিয়োপৰাধীন্ শয়নে বিদন্মৰঃ 11 ৬ 11 প্ৰামকামেঃ সূৰতৈশ্দিৰ্দ্মণ দিশাসূদ্য ৰ্ঘাদ্বতিপীড়িতাশ্বি°। ভুমন্তিমন্দংশুম থেদিতোৰবঃ ক্ষপাবদানে নৰ্য়ৌবনাঃ দ্বিমঃ ॥ ৭ ৷৷ মনে জৈনপাদকপাড়িতস্থনাঃ

সৰাণকৌষে বিভূষিতোৰ । নিৰোশ তাবঃস্পৃথ্যিঃশিৰোক হৈ বিভূষ ঘৱীৰ হিমা গ্ৰমণ বিঘঃ 11 ৮ 11 প্ৰাইৰিঃ ক্ ই্যৰাণ পিন্ধৰৈঃ সূথোপদেব্যৈর্ন বয়োবনেডিরৈঃ 1 বিলাসিননৈ।° পৰিপীড়িডোৰসঃ ক্লপত্তি শীত°পৰিভূয়কামিনঃ 1 ১ 11 সূণাই **নিশ্বাস** বিকল্পিতোৎপ**ন**° মনোহৰ°কাম ৰতিপ্ৰবোধন°। নিশাসূহ্ট্বাঃসহকামিভিঃ ন্দ্রিয়ঃপিবন্থিমদা°মদন্যযুত্তম°॥ ১০॥

অপাত্ৰমদৰাগায়োহিদেকাপ্ৰভাতে কৃত্ৰবি ক্তদচাণ্ৰাপত্যৰানিদনেন । প্ৰিয়তমপৰি ভূক্ত° বীক্ষমানা স্থাদেহ° ব্ৰত্যতিশায়নগা दा व व यांकर्ष पदी ॥ ४० ॥ यग्वम्ब जि ৰূপাশোভিত°কেশপাশ° গৰিতদসূম্যাল° পূর্বানঞ্চিতাণ্ । ত্যজতিগৃৰণনতমানিম নাতিঃস্মধ্যা প্যুত্তদিশ্যনবাদঃ কামিনী कामलाजा ॥ ४२ ॥ कनकरूपन काँछ শাৰ-তামাধৰোদ্ধৈ শ্ৰুবাতটালিঘ্কিঃপাট

নোণান্তনেত্ৰৈঃ । ওঘদিবদনবিষৈৰপাসং সক্তকৈ শ্রেমইকা্ছমধ্যে সংস্থিতায়োধি ভোদ্য ।। ১৩ ।। পৃথ্জঘনভৰাৰ্ত্ৰাঃকিঞ্চ দানমুমধ্যাঃ স্তুনভৰ পৰিথেদা ক্ৰদমক্ত বুজন্তঃ । স্বতসম্যবেশ দৈশ্যন্ত বিহামদেপতি দিবসয়োগ্য° বেশমেতাশুৰু গ্যঃ গ্ ১৪ গ্ নথপদৰচিভাগ্ৰানুৰীক মানাস্ত্ৰান্ অধৰকিশ্ৰ্যাগ্ৰান্দ্ৱতিরা নৃস্পৃশব্যঃ। অভিযততৰযোদ°বর্ঘন্তান্ত

बगाः मविउक्षयकाल वृथयद्याननानि ग् ४ ८ ग् श्रृवग्उविकांबः सामृतानीकृव যাঃ প্ৰশ্ৰতকেণি জাতককৰ্প দৰ্পঃ। প্ৰিয়তমুৰ্হিতানা চিত্তদ্যাপহৈতঃ শিশিৰ সময্থমশ্রেযদেবোন্ডনিত্য°॥ ১১॥ ইতি কালিদাস কৃতাবৃত্তস°হাৰে শিশিৰ বৰ্ণ না পুফুলচুতাঃ ্ৰতীক্ষণায়কো দিৰেফমালাণ বিদর্বন্নু নং । মনাংশিভেত্তং সূৰত বুস দিনা॰ বদরযোর্বঃসম্পাগতঃশ্রিযে ॥ ।।।

দুমাঃসপৃষ্পাঃ সলিল°সপদা° দ্বিযঃসকা মাঃপ্রনঃস্ণারিঃ। স্থাব্দোদাদ্রসা শ্বেমাঃ সবর্ব °শ্রিঘেচার ওব°বসংয় ॥ ২ ৷ বাপীত্ৰা**না**° মণিমেথলানা° শশা উক্তাসা প্রমদারনানা । চূতদ্র্যাণা দ্দ্যান্তানা তলোতিদৌভাগ্যম্থপদ টঃ ॥ ৩ ॥ স্থানম্হাৰাঃ সিওচন্দনার্শ্র মূথেষ্তামূ ৰদ্গরিবাতাঃ । প্রান্তিনিঃসন্ মনপ্রেমাথ্য বিলাসিনীনাণ্ড ঘনেষ্কার্যঃ η ৪ η দস্ভৰাগাৰণতৈ দুকুলৈ বিতঃ বিম্রানিবিলাসি**ন**িনা° । তত্ত্ব[ং]শুক্রিনার্ बांगणील बन कियात सन्य स्नामि ॥ ए η করে ঘুয়োগ্য° নবকরি কাব° কেশেঘুনী লেম্বলকেম্বলোক° । শিথাস্ফুল্লান্যালিকা শ্ব্যান্তিদর্গপুরদাত্তদেশ্য ॥ ৬ ॥ দপত লেথেঘূরিলাসিনীনা বক্তেঘুহেমামূৰহো পমেষ্ । স্থনায়ৰে মৌক্তিকত্তল্যৰূপঃ স্বে দোলাযো বিশ্বৰতাম্পৈতি ॥ ৭ ॥ ওলা

সম্ব্যঃশ্বথবহুনানি গাত্রাণিকন্দর্ণ সমান্ত नानि । সমপৈবর্তি इপিকাম্কেষ্ সম্ৎস্ কাথবভবন্তিনায়টি ম ৮ ম তদুনিপাতু নি দ্ৰুষ্ণীতানি মূত্ৰ্যূত্ৰ্যুনতংগৰাণি। অপান্যদপ্ত শ্ৰমদাক্তনদ্য কৰোতাদৌ প্ৰোষিতভৰ্কিদ্য ম ৯ ম নেৱেঘ্লোলা মদিৰালদেষ্ গণ্ডেষ্পাতৃঃ কচিনঃস্বনেষ্ । মধ্যেধ্নম্ৰোজ্ঘনেধ্পীনঃ স্থীনামনপোৰ প্রান্থিতোদা ।। ১০।। অপানিনিদ্রা শদিতানিভিত বাক্যানিকিঞ্জিশুদিৰাল সানি । ভুক্ষেপজিয়ানিবিলোচনানি কৰে। তিকামঃ প্রমদাজনানা° ম ১১ ম প্রিমপূ কানীয়কদন্তুমানি ন্তনাপ্ৰাণেচ্বিচাট্চ তানি । আসেব্যতেচন্দন মগুলাভির্মদা দ্যাতিষ্ণিদ ভিয়ক্তণ । ১২ । প্ৰুদি বাদাণনিবিহামসাম্পুত্ত তদূনিলাফাৰসৰ স্থিতানি । স্ণাহ্নিকালাগ্ৰস্থানিতানি পতে অনঃকামশৰানুবিছঃ 11 ১৩ 11 পৃণহোকি ৰশূ তৰদেনমতঃ ব্ৰিযামূখ° চম্বতিদাদ ৰোংঘ° 1 গৃ° জং দ্বিৰেফোই পায়মন্ত্ৰন্তঃ निगः निगायाः नेक्तबाजिहाहे ॥ ४८ ॥ পুবানতানুস্বকাবন্যা শৃতিদ্রুমাঃ পুষ্পিত চাৰশাথাঃ। নৰ্শ্বন্তিকাত্তে প্ৰনাৰপূতাঃ সম্ স্কয়° মদলোহন্দালা° η δ C η আমূনতোবিদ্রুম ৰাগতামাঃ দপল্লবংপৃষ্প চয°দধানাঃ । ক্র্রন্তাশোকাহ্দয°সশো ক° নিৰীফ্যমাণান বয়োবনানা° 11 ১ ৬ 1 মত্ৰদ্বিজ্পৰিত্মিত চাৰন্ধান্দানিশা मनिउठाक शृद्युवानाः । मई दि काशि মনসাণ সহসোৎসূক্রণ বালাতিমূক্তক্লি কাঃ সমবেক্সমাণাঃ ম ১৭ ম কান্তাম্থ দ্যুতিম্ধা মচিৰোগাতানা° শোভা°পৰা• দৰুবকজুমমন্ত্ৰৰীশা°। দৃষ্যাপ্ৰিযেপ্ৰিয়ত মাৰহিত্যসূপ্^তসঃকন্দৰ্পবাণনিক্ৰৈৰ্ব্যথিত° হিচেতঃ মৃ ১৮ মৃ আদীশ্ববিদ্দিশ্বিশি পাৰিডাতৈঃ সৰ্বত্ৰকিং শ্ৰুবলৈঃ দশ্মাৰ

নিয়েঃ । সদ্যোবসম্ভ সময়ে সম্পাগতেচ ৰক্তা শ্ৰুকানৰ বৰ্গুৰিবভাতিভূমিঃ ম ১ ম কি°কি°শ্কৈঃশ্কম্থদাবভিৰ্দয়া° কি°ক ৰ্দ্নি কাৰদশ্যৈদ কৃত মনোজ । মংকো কিলাঃপুনৰমী মধুৰৈৰ্বচোভি মূনা মনঃ দূবদনে বিযত হৰৱি ॥ ২০ ॥ পৃ° ক্ষো কিনিঃকলবঢ়োভিৰণাত্তহাৰ্যঃ কুডাছিৰণাদ ক্ৰাণিবচা° দিপূঁ°দা° । नश्चाद्विउ° সাবি न्य इत्य क्लान नेर्गा भन नग्रह नि

1001

ক্ত°বর্ষনা॰ ।। ২১ ।। আকল্পযন্ নদূমি তা° সহকাৰশাথা° বিদ্যাৰমন্পৰভৃতস্য বচাপদিদিক্ 1 বায়বিবাতিহৃদয়ানি হৰন ৰাণাণ নীহাৰপাত্যবিশ্যাৎ নৃভগোৱসাত্ত । ২২ ॥ কলৈঃসবিভ্যবর্ষদিতার দাতে সংশাতিতান্য প্ৰনাদিমলোহৰাণি। চি ত্ত°যূনেৰণিহৰত্তি নিৰম্বৰাগ° প্ৰায়েনৰাগ মলিনানিমনা পিপূ পা । ১৩ । আলম্বি হেমৰদনাঃ ন্তৰশক্তহাৰাঃ কন্দৰ্শদৰ্শশি

থিলী কুড়াব্ৰয়ম্বঃ । মাদেমধীমধূৰকৈ। কিল ভূপনাদৈৰ্শয়েৰ্গ। হৰৱিছদয°পুন ভ'নৰাণা' ॥ ২৪ ॥ নানামনোজ্ঞসূন্ यद्भग्निउछ्यान्र्यान्युष्ट क्नार्याञ्ज সান্দেশান্। শৈলেযজানসৰিণত্ব শিলাও শায়ান্দ্য্যাত্তনঃ ফিতিভ্তোমদমেতিসরঃ η ২৫ η নেত্ৰেনিমীলয়তি ৰোদিতিয়াতি যোহ°ঘ্ৰাণ°কৰেণবিৰণাই বিৰৌতিচোঁছেঃ । কারাবিয়োগপরিথেদিত চিত্রতি দৃষ্টা

জনঃকৃদ্যিতান্ সহকাৰর্ক্ষান্ 11 ২৬ 11 সমদমগ্ৰুকৰাণা কোকিবাদাঞ্চণদৈঃ সংসূ মিওসহকাৰৈঃ কৰ্মিকাৰৈশ্যৰয়ৈয়ঃ । ইছু তিৰিবসূতীকৈ মানসংকামিনীশাণ তুদ্ধতি मन्यवाली यनात्था फीननाय ॥ २० ॥ ৰাচিৰকলকৰাত্ত মৃঞ্জতঃ পৃষ্পাৱনত মৃদু পবন বিরুতান্ পৃদ্ধিতা শুকুকান্। আভি যুথ্যভিবীক্সকামদেহোই পিয়ার্নে মদশ শৰস্বিদ্ধো যোহযেতিপ্ৰাসী মা ২৮ ম

পৰভূতকলগতৈ ম্লাদিভিঃসহচাণদি শিত দশনমমূথ°সন্দশূলপুভাভিঃ ৷ কৰকিশন যকান্তি° পশ্নতৈৰ্বিদ্ৰুমাভৈৰভিভৰভিবসংঃ কামিনীনামিদানি° 1/ ২৯ 1/ কনকক্মৰ কান্তেৰানদৈঃ পাণ্ডুগণ্ডৈৰূপ দিহিওসূহাৰৈ শুন্দন ড্রিঃস্থনাট্রঃ 1 মদনতানিত লাসৈঃ मानरेम पृष्टिभोरि यू नियबयमिनाया क्रिय যত্তেবসত্তে ॥ ৩০ ॥ মই্সূৰভিম্থার লো চনেলোলতাৰে নৱদৰেত্বকপূৰ্নঃকেশপাশো

যনে জিঃ। অতিগ্ৰুল্চফুমি° শ্ৰোণিবিই° তথৈবনভবতি কিমিদানী 'য়োষিতা' বু হি চাৰণ মু ১১ মু আকম্লিতানি হৃদয়ানি মন দ্বিদাশে বাতঃশ্ৰুফ্লসহকাৰকৃতাধিবাদৈঃ । ওওকুজিতিঃ পরভ্তস্যমদাদলস্য শ্রোত্র শ্ৰিয়েৰ্যপুক্ৰস্যচাতিশক্ষঃ মৃও২ মৃ ৰম্য প্রদোষসমযঃসফুট চন্দ্রভাসঃ পূ'দ্বোকিন স্যাবিৰুত°প্ৰদঃ সূণান্তিঃ । মন্তালিঘ্থবি ৰুত্ত° নিৰ্দিদীৰ্ধান°দৰ্ব° হিসাধন্যিদ°

দ্ৰ্যাযুধন্য ১৩০ ম নীলাশোকবিকার তাপৰমৰ্থ মতি ছিৰেফদ্ৰদঃ দন্দাপীত্ৰিশ্ছ দত্তনিকৰঃ প্ৰেণ্ডফ্লপদ্মাননঃ। চূতাযোদ সূণহিমনণবনঃ শৃগাৰদীক্ষাগূৰণঃ কল্পাত্ত° মদনপ্রিযোদিশত্তরঃ পৃষ্ণাটামো মপ্রল° 11 ৩৪ ম ইতি কালিদাস কৃতার্ত্ত স^০হাৰে বসত্তবলি সমাপ্তা ॥ 🗴 ॥ 🕸 ॥ 🗴 ॥

পুাবিত্ব প্রনায়াণ কানিদানঃ

থনতব্যনহন্দাদাদাদাদাদাদিগাটে সবিত্বথ

হিমাণশাঃ সন্থথৈবব্যবৎসীত্ । দিবস

বজনি ভেদে মনবোতাঃ শশম্মঃ কমন

দম্দ গদ্ধানাহৰতঃক্রমো । ॥ ॥ ॥ ॥ ॥
শৃত্যন্ত

1 00 1

প্র°	শোকঃ	অশ্দ্রণ	শ্ৰু°
.	•	ম্থো ছাদ	ম্থো <u>দ্</u> যাস
8	q	গৃৰুপি	গুৰূপি
q	88	তিছ	তি ঃ
q	26	হা র	ভাহ
9	કવ	থান	থ্নন
১১	৮	ৰম্যানি	ৰ্য্যাণি
33	\$8	ছাত্ত	হাত্ত
રહ	C	ভবি	ভূবি
18	81	দ্বৰত্তি	ন্ববি
89	9	শাত	শতি
C\$	3 5	ন ভি	নাভি